

Asia: VN/36908/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi merimiespalvelulain muuttamisesta

Rahoitus

Lausuttavaa merimiespalvelutoimiston rahoituksesta 2025 lähtien.

Suomen Merimies-Unioni SMU ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi merimiespalvelulain muuttamisesta

Suomen Merimies-Unioni kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta VN/36908/2023.

Suomi on perinteisesti tunnettu kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden voimakkaana puolestapuhujana. Luonnoksessa haetut positiiviset talousvaikutukset ovat sangen rajallisia verrattuna siihen, millaista haittaa kansainvälisen sopimusympäristön heikentäminen voi tuottaa.

Suomen Merimies-Unioni toivoo valtion harkitsevan suhtautumistaan kansainväliseen sopimiseen ja siihen, millaisena Suomi näyttäytyy kansainvälisen säätelyn foorumeilla. Nykytilanteessa kansainvälisyys lisääntyy entisestään länsi-integraation myötä ja Suomen uskottavuus ja luotettavuus sopijakumppanina myös uusien yhteistyötahojen kanssa, nojaa pelkästään siihen, millä tavalla valtio on toteuttanut ja toteuttaa omat velvoitteensa. Etsien minimaalisia säästöjä talouteen uhraten maineensa kansainvälisen sopimusjärjestelmän voimakkaana tukijana vai toteuttaen itse sopimiensa sopimusten henkeä ja kirjainta.

Esityksessä esitetään, että valtio lakkauttaa rahoitusosuutensa kokonaisuudessaan. Merimiespalvelutoimiston saamasta kokonaisrahoituksesta ollaan siten vähentämässä yli puolet nykyisen olemassa olevan rahoituksen tasosta. Näin suuri rahoituksen leikkaaminen tulee olemaan todella merkittävä heikennys Merimiespalvelutoimiston toiminnan ja tuottamien palveluiden osalta. Jatkossa merimiehille tarjottavat palvelut ovat lähinnä hyvin marginaalisia.

Palveluiden heikentäminen on myös yhteydessä hyvinvointiin ja jaksamiseen aluksilla, joihin merimiespalvelutoimisto on nykyisellään järjestänyt sosiaalista toimintaa eritavoin. Merimiehet ovat jatkuvasti pitkiä aikoja poissa maista ja niiden yhteiskunnan palveluitten piiristä, joista muut

kansalaiset voivat nauttia. Muutos koskettaa myös vapaajaksolla saatavilla olevien palveluiden tarjontaa, jotka ovat olleet merimiesten keskuudessa suosittuja ja tukeneet heidän palautumistaan muun muassa liikuntamahdollisuuksin. Vapaa-ajan liikunnan merkitystä ei voi liikaa korostaa. Aluksilla ollessa liikuntamahdollisuudet ovat usein erittäinkin rajalliset, johtuen työpäivien pituudesta ja tilojen puuttumisesta.

Merimiespalvelulaki edellyttää merimiespalvelutoimiston tuottavan merimiehille laissa säädettyjä tehtäviä ja palveluita. Valtio on sitoutunut noudattamaan allekirjoittamia kansainvälisiä sopimuksia. Valtion tehtävänä sitä sitovassa merityöyleissopimuksessa on muun muassa varmistaa merimiespalveluitten saatavuus kaikille merimiehille riippumatta merimiesten tai heidän alustensa kansallisuudesta. Nyt valtion vetäytyessä rahoituksesta, riski ulkomaisten alusten miehistöjen putoamisesta palveluitten ulkopuolelle kasvaa rahoituksen yksipuolistumisen myötä.

Palveluiden toteuttaminen käyttäjäkunnalle nykylaajuudessa tulee tulevaisuudessa olemaan mahdotonta. Merimiehille muun muassa joukkuelajien harrastaminen on ollut merkittävä sosiaalinen ja hyvinvointia edistävä aktiviteetti, joka on mahdollisesti rahoituksen leikkauksen vuoksi poistumassa palvelutarjonnasta ensimmäisien joukossa.

Miten jatkossa turvataan lakisääteisten palveluiden toteuttaminen, kun rahoitus supistuu?

Tulisiko työnantajien ja palkansaajien yhden tuhannesosan suuruista merimiespalvelumaksuosuutta muuttaa?

Merimies-Unioni katsoo, että vain siinä tilanteessa voidaan palkansaajien maksuosuutta kasvattaa nykytasosta, mikäli samansuuruinen korotus toteutetaan työnantajien maksuosuuteen. Muussa tilanteessa maksuosuuden korottaminen vain palkansaajien osalta ei ole millään tavalla perusteltua eikä tasapuolista, koska merimiespalvelutoimiston toiminta ja palvelut ovat molempia osapuolia hyödyttäviä.

Hallinto

Hallinto

Lausuttavaa valtion jättäytymisestä pois merimiespalvelutoimiston hallinnosta.

Merimies-Unioni katsoo, että valtion jäädessä pois merimiespalvelutoimiston hallinnosta, valtio ei täytä velvollisuuksiaan sitä sitovien kansainvälisten sopimuksien osalta.

Lausuttavaa merimiespalvelutoimiston hallituksen ja edustajistoon ehdotetuista jäsenyyksistä ja puheenjohtajuuksien kierrätyksestä. Onko kahden vuoden välein tapahtuva puheenjohtajan vaihtuminen tarkoituksenmukainen? Onko esitetty malli tasapuolinen merimiespalvelutoimiston hallinnon jäsenille?

Merimies-Unioni katsoo, että esityksessä ehdotettu malli hallinnosta on tarkoituksen mukainen ja tasapuolinen.

Tehtävät

Onko merimiespalvelulain 3 §:ssä mainittuihin merimiespalvelutoimiston tehtäviin käsityksenne mukaan tarvetta tehdä muutoksia lainsäädännössä?

Merimies-Unioni katsoo, että merimiespalvelulain 3 §:ssä mainittuja tehtäviä ei ole tarvetta muuttaa. Merenkulkijat ovat poissa maissa saatavien palveluiden piiristä, näin ollen lain tarkoittamien tehtävien tarjonta on edelleen tarpeellista.

Valvonta

Lausuttavaa esityksessä ehdotetusta työ- ja elinkeinoministeriön valvontavallasta ja tiedonsaantioikeudesta merimiespalvelutoimistoa koskien.

Valtion jättäytyessä luonnoksen mukaisesti pois hallinnosta ja rahoituksesta, ei valtion mukana ole merimiespalvelutoimistoa "kontrolloivana" tahona ole mitenkään perusteltua. Valtion ei tule maksattaa valtiota sitovien kansainvälisten sopimusten kustannuksia työntekijöillä ja yrityksillä, samalla yrittäen vaikuttaa siltä, että täyttäisi itseään sitovien sopimusten määräykset.

Merimies-unionin näkemyksen mukaan luonnoksen ehdotus TEM:n tiedonsaannista ja oikeudesta tarkastaa toimintaa on vääräsuuntainen. Luonnoksen ehdotus sisältää käytännössä rajattoman tiedonsaannin salassapitosäännösten ja muitten rajoitusten estämättä. Tiedon tuottaminen TEMn mahdollisesti rajattomaan tiedonjanoon kuluttaa resursseja, joiden määrän vähenemistä luonnoksella tavoitellaan ja siten raportointi ei ole perusteltavissa ilman resursointia. Raportointivaatimusten täyttäminen ei paranna merimiespalvelutoimiston toimintaedellytyksiä.

Vaikutukset

Lausuttavaa esitetyistä vaikutuksista.

Suomen satamiin saapuu Tullin tilastojen (<https://tilastot.tulli.fi/ajankohtaista-tilastoista/suomen-satamiin-saapuneet-laivat-kuukausittain-ja-viikoittain>) perusteella noin 600 alusta viikoittain. Näiden alusten miehistöt, joiden koot vaihtelevat muutamasta henkilöstä useaan sataan henkilöön, ovat kaikki merimiespalvelutoimiston asiakkaita ja henkilöitä joiden työkykyä, terveyttä ja hyvinvointia erityyppisillä sopimuksilla on rakennettu ja hyväksytty suojaamaan. Jokaisen merenkulkijan poissaolo hyvinvointipalveluitten piiristä lisää yleistä merenkulun turvallisuusriskiä, nostaa kustannuksia kuljetusketjussa, vähentää hyvinvointia, terveyttä ja motivaatiota sekä lisää yksilön ja työyhteisöön kohdistuvaa kuormitusta.

Suomen Merimies-Unioni edellyttää lausunnollaan valtiolta tilanteen uudelleenarviointia ja Suomen tuonnin ja viennin edellytysten turvaamista, turvaamalla alusten henkilökunnan mahdollisuus vapaa-aikaan ja ihmisarvoiseen työympäristöön sekä merenkulun turvallisuuden varmistamista alusten miehistöjen jaksamisen, motivaation ja hyvinvoinnin kautta.

Lisäksi Suomen Merimies-Unioni yhtyy viranomaisen (Lounais-Suomen AVI, Työsuojelu) lausuntopalvelussa ko asian tiimoilta antamaan lausuntoon, jossa todetaan, että noudattaakseen kansainvälisiä sopimuksia, Suomen on tuotettava mainittuja palveluita.

Onko esityksellä käsityksenne mukaan vaikutuksia, joita ei ole otettu esityksessä huomioon?

-

Esityksen vaikutukset organisaationne toimintaan.

Merimies-Unioni katsoo, että suoranaisia vaikutuksia esityksellä ei ole, mutta välillisiä vaikutuksia edustamiimme jäseniimme esityksellä on. Kaikkia vaikutuksia ei ole mahdollista vielä kartoittaa, sillä nyt tehtävien muutosten vaikutukset näyttäytyvät täysimääräisinä vasta tulevaisuudessa. Pahimmillaan merenkulkijoiden hyvinvoinnin heikkeneminen johtaa alan vetovoiman vähenemiseen.

Miten näette merimiespalvelutoimiston tulevaisuuden?

-

Merimiespalvelulain nojalla on annettu työministeriön asetus merimiespalvelutoimistosta (720/2007).

Onko asetuksessa käsityksenne mukaan muutostarpeita?

-

Muuta lausuttavaa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Merimies-Unioni toteaa luonnoksen perusteluitten kohdan 3.2 ILO:n merityöyleissopimus, osin ongelmalliseksi ja lausuu perusteluista seuraavaa:

Merityöyleissopimuksen Luvun 4.4 Määräyksestä (Regulation)

Merityöyleissopimuksen todistusvoimaisen englanninkielisen tekstin mukaisesti:

“Purpose: To ensure that seafarers working on board a ship have access to shore-based facilities and services to secure their health and well-being”

Määräys 4.4 on velvoittavaa sääntelyä, jota Suomi on sopimuksen allekirjoittajana sitoutunut noudattamaan. Kuitenkin luonnoksen perusteluissa (3.2) on tarkoituksellisesti liudennettu sopimuksen merkitystä ja annettu kuva vähäisestä velvoittavuudesta.

Suomen Merimies-Unionin kanta on, että merityöyleissopimuksen kohdan 4.4 tarkoitus (purpose) on varmistaa palvelujen saatavuus (”to ensure”) eikä tämä edes voisi toteutua, mikäli määräyksen (regulation) tarkoitus olisi ”vain asettaa yleinen velvollisuus huolehtia, että palveluita yleensä on saatavilla helppokulkuisessa paikassa”. Merimies-Unionin näkemyksen mukaan vaatimus

varmistamisesta edellyttää sopimuksen jäsenvaltioilta huomattavasti määrätietoisempaa lähestymistapaa.

Perustelussa on häivytettyä alkukielisen tekstin voimakas vaatimus sopimuksen kohdan 4.4 tarkoituksesta varmistaa (to ensure) kuten myös määräys palveluitten helposta saavutettavuudesta (“Easily accessible”), joka on perusteluissa korvattu “helppokulkuisuudella”.

Luvun 4.4 suosituksista (B4.4)

Kuten luonnoksessa todetaan, suositukset osassa B4.4 eivät sinällään velvoita valtiota toimintaan

Luonnoksen perusteluista on kuitenkin jätetty kokokaan mainitsematta se, kuinka osan B4.4 useat kohdat tuovat selvyyttä sopimuksen henkeen liittyen kustannuksiin, järjestämistapaan ja valvontaan.

Suomi on sitoutunut noudattamaan ratifioimiaan sopimuksia ja näihin sopimukseen kuuluu paitsi niiden kirjain, myös niiden henki ja ajatus.

Suomen Merimies-Unionin näkemyksen mukaan edellä mainituista syistä perusteluissa olisi vähintään mainittava suositusten antama paino merimiespalveluitten toimintaedellytysten varmistamiselle, laadulle ja rahoitukselle.

Alatalo Joachim
Suomen Merimies-Unioni SMU ry